

Umeå 2010-01-18

SÁMIID RIEKKASEARVI
Svenska Samernas Riksförbund · SSR

REGGERINGSKANSLIET
Jordbruksdepartementet
Registratör

2010 - 01 - 19

Jordbruksdepartementet

Samtliga Rennäringsdelegationer/
Länsstyrelsen Norrbotten, Västerbotten och Jämtland
Jordbruksdepartementet

Begäran om en översyn av regleringen kring organiserad hundspanssverksamhet

Svenska Samernas Riksförbund (SSR) begär en översyn av hanteringen kring organiserade verksamheter med hundspann inom renbetesfjällen och ovan odlingsgränsen.

Inledning

SSR har uppmärksammat de ökade problemen med hundspansskörning inom renskötselområdet. Idag finns inga krav på samråd eller restriktioner för de företag som bedriver denna verksamhet inom renskötselområdet. För att undvika eventuella konflikter mellan samebyarna och verksamhetsutövarna efterfrågar SSR en tydligare reglering.

SSR har tidigare tillskrivit länsstyrelserna, naturvårdverket, sametinget och direktoratet för naturförvaltning i Trondheim för att aktualisera frågan. Länsstyrelserna ansåg då att verksamheten ej innebar något stort problem och att den ej är att betrakta som tillståndspliktig enligt 12 kap 6 § miljöbalken, utan hänvisar till att 93-94 §§ rennäringslagen (1971:437) är den reglering som skall tillämpas. De angivna lagrummen reglerar lösspringande hundar samt skadestånd. SSR anser att nämnda lagrum ej minskar den olägenhet som hundspansskörning innebär.

Grund för restriktioner

Det ökade intresset för hundspansskörning i renskötselområdet har lett till en ökning av flertalet verksamhetsutövare som bedriver verksamhet i organiserad form och på kommersiell basis. Att verksamheten kan bedrivas utan några restriktioner innebär olägenheter och störningar för renskötseln.

Hundspansskörning kan innebära att det uppstår olägenheter för renskötseln exempelvis om verksamheten bedrivs inom områden där renar uppehåller sig.

Störningen består bland annat i att renar reagerar instinktivt på ylande och skällande hundar men också genom ökad mänsklig aktivitet som således stör renen. När renar hör dessa hundar finns en överhängande risk att renhjordarna splittras med ökande arbetsinsatser som följd. Dessa problem uppstår inte minst då hundspannen stannar. Detta innebär ökade kostnader för samebyn och den enskilde renägaren genom bland annat ökad bevakning och merarbete.

På mark som förvaltas av staten ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen får nyttjanderätt upplåtas endast om det kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln i området. Detta kan utläsas av 32 § rennäringslagen. Med nyttjanderätt menas förutom jakt och fiske bland annat; bete, bostad, anläggningar mm.

SSR anser att organiserad hundspannskörning är att se som en så kallad partiell nyttjanderätt och att en prövning gentemot 32 § rennäringslagen således skall ske innan en eventuell upplåtelse beviljas. En partiell nyttjanderätt kan vara exempelvis rätt till skogsbete, rätt att anordna orienteringstävlingar andra friluftaktiviteter eller andra friluftsupplevelser.¹ Vidare skall upplåtelsen avgiftsbeläggas om inte särskilda skäl föreligger samt skall berörd sameby beredas tillfälle att yttra sig. Om berörd sameby bereds tillfälle att yttra sig och kan påverka vart verksamhet förläggs så minimeras risken för konflikt.

SSR anser att verksamhet som omfattar hundspann och är organiserad ej ryms inom allemansrätten. Allemansrätten är grundlagsskyddad och ger den enskilde rätt att vistas i naturen och innebär att fastighetsägaren och andra rättighetsinnehavare får tåla ett visst intrång, dock menar vi att nyttjandet orsakar sådan ekonomisk skada och påtaglig olägenhet att det överstiger vad rättighetsinnehavaren rimligen bör tåla.

Allemansrätten är en rätt för den enskilde att i sitt umgänge med naturen nyttja annan tillhöriga mark- och vattenområden; rätten är emellertid begränsad på det sättet att nyttjandet av annans mark inte får ske så att det medför nämnvärd skada eller olägenhet för fastighetsägaren eller annan rättsinnehavare. Även om allemansrätten tillkommer den enskilde kan den naturligen utövas av ett flertal personer tillsammans, under förutsättning att envar håller sig inom ramen för allemansrätten. Skulle ett sådant kollektivt nyttjande emellertid innebära påtaglig skada eller olägenhet, kan det medföra att allemansrätten inte får utnyttjas längre på det viset.²

I det sk forsränningsmålet fann Högsta Domstolen (HD) att svarande i målet organiserade och även marknadsförde verksamheten samt tillhandahöll utrustning och uttryckligen anvisade ett bestämt avgränsat område av kärandens fastighet för ett kollektivt utnyttjande. Vidare ansåg HD att det sammantagna utnyttjandet

¹ Larsson Nils Stig Synnergren *Arrende- och andra nyttjanderättsavtal i praktiken andra uppl. s 55*

² NJA 1996 s 495 det sk forsränningsmålet

blivit så intensivt att skadorna och olägenheterna översteg vad fastighetsägaren rimligen måste tåla. HD påtalade också att det intensiva utnyttjandet var olämpligt med hänsyn till djur och växtlivet i området.

Ovan nämnda rättsfall från HD visar att ett alltför intensivt kollektivt nyttjande av fastighet som innebär att rättighetshavare drabbas av olägenheter som överstiger vad denne rimligen måste tåla inte är tillåtet. Verksamhetsutövarna som bedriver hundspann står för utrustning, marknadsför aktiviteten samt utövar den på ett avgränsat område, vilket medför en ekonomisk skada för samebyn. Det innebär således att den intensiva hundspannsverksamhet som pågår inte är tillåten. Med anledning av det ovan anförda anser vi att rutinerna för organiserad verksamhet med hundspann ovan odlingsgränsen samt på renbetesfjällen måste ses över.

SSR anser också att organiserad verksamhet med hundspann på privata marker inom renskötselområdet ej ryms inom allemansrätten, därav bör även dessa områden omfattas av en eventuell framtida reglering.

Med anledning av den ökande turismen inom renskötselområdet efterlyser SSR även en dialog med berörda myndigheter för att skapa förutsättningar för goda relationer mellan verksamhetsutövare och rennäringen.

Svenska Samernas Riksförbund

Jenny Wik Karlsson

Vik förbundsjurist

Kopia till:

Sametinget